ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՒՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՈՒԹԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ | ԶՄԻՒՌՆԻԱ ՈՒՐԲԱԹ 30 ՄԱՅԻՍԻ 1858 | ԹԻՒ 572

ԶՄԻՒՌՆԻԱ, 30 ՄԱՅԻՍԻ

Եւրոպիոյ լրագրաց առատ նիւթ մատակարարող, մանաւանդ Բարձրագոյն Դրան խորհրդարանին ու շարժութիւնը յատկապէս գրաւող Ղարատաղի կռիւը, քաղաքագէտ անձանց մտացը առարկայ եղած է։ Իւրաքանչիւրոք անհամբերաբար կըսպասէ հաշտարար կերպով վերջանալուն լուրը լսելու, բայց կերեւի թէ Բարձրագոյն Դրան խրատները և Ղարատաղցոց անիրաւ պահանջմունքները աւելի յայտնի երեւալու համար գործքը կերկարի։ Օսմանեան կառավարութիւնը որ միշտ պաշտպանողական դիրք մը բռնած թշնամեաց արշաւանացը տեղիք տուած կերեւի, վերջապէս պիտի ճանչցընէ իւր իրաւունքները, Գրահովայի քով իւր քաջ զօրացը թշնամւոյն մատնութեանը զոհ ըլլալուն վրէժը՝ ազնուական ներողամտութեամբն և իրաւունքները կրկին ձեռք բերելովը պիտի հատուցանէ անշուշտ։ Մատնութեամբ սպաննուող զօրաց թիւը հազար հոգի է կըսեն, նոյնչափ ալ անկանոն զօրք։ Եւ այս այն ժամանակ՝ երբոր Տանիլօ իշխանը զինադադարման համար ստորագրութիւն կուտայ փաշային Գաղղիոյ հիւպատոսին միջոցաւը, և օսմանեան բանակը երբ անկասկած ետ կըքաշուէին Գրահովայի քովէն, յանկարծ 10 հազար Ղարատաղցիք գիշերանց կըյարձակին օսմանեան զօրաց վրայ, և այնչափ վնաս կըհասցընեն, անկէ 'ի զատ հինգ տաճկաբնակ գեղ ալ կրակի կուտան։

Փարիզու դեսպանաժողովին առաջին նիստը ամսոյս 10–22ին սկսած է, և հետեւապէս կըշարունակուին նիստերը. այսու ամենայնիւ դեռ ինչ խորհուրդ ըլլալը յայտնի եղած չէ։

Հնդկաստանի Անգղիոյ բանակին արշաւանքները կըշարունակուին, ապստամբութեան կրակը դեռ մարած չէ իսպառ։ Տաւլուին 150 հազար զինեալ մարդ ունիմք դիմացնիս, կըսէ անգղիական լրագրի մը թղթակցին մէկը, և ասկէ մինչև երկու տարի դեռ 40 հազար օգնական զօրաց պէտք ունիմք Անգղիայէն։ Այս խօսքերէս կերևի թէ տակաւին երկար պիտի քշեն այս երկրիս պատերազմները։ Նանա Սահիպ որ Պեռելլի կը գտնուէր եղեր, բազմաթիւ զօրք ունի գլուխը, կըսէ ուրիշ թղթակից մը, և յայտարարութի մը ըրեր է մեծ վարձք հատուցանելու ով որ լորտ Քէնինկի գլուխը իրեն բերէ։ Պեռելլի քաղաքը կըյուսացուի, կըսէ, որ քիչ ժամանակին անգղիացւոց ձեռքը անցնի։ Բոդաւ ու Ճանսի քաղաքաց առումը շատ թանկ է նստեր անգղիական զօրաց, որոնց հետ մէկ կողմէն ալ արեգական չափազանց տաքութիւնը կըմարտնչի, որ թշնամեաց զօրութենէն աւելի սոսկալի է կըսէ։

Չինաստանի գործքերը դեսպանախօսութեան միջոցաւ առանց կռուոյ լմնցընելու խօսք կայ, որու համար Անգղիոյ, Գաղղիոյ, Ռուսաց և Միացեալ Նահանգաց դեսպանները միաբան կաշխատին որ իրենց պահանջմունքները ընդունել տան Չինաց կայսեր։ Այսու ամենայնիւ Սանկայէն եկած գիր մը կըծանուցանէ, թէ լորտ Էլճին ըսած ըլլայ նոյն քաղաքը բնակող Եւրոպացի վաճառականաց, թէ Չինաց կառավարութեանը տուած պահանջմունքներուս և ոչ մէկ հատէն ետ պիտի կենամ։ Այս ալ ըսած է՝ որ եթէ հարկ ըլլայ՝ պատերազմն ալ պիտի նորոգեմ և մինչև Փէքինի դուռը պիտի քշեմ։

Ալճէրիի իշխանութեան մէջ նոր կարգադրութիւններ հաստատելու առաջարկութիւն մը կըլլայ։ Կըսուի թէ յիշեալ երկրին ընդհանուր իշխանութիւնը Նաբոլէոն իշխանին պիտի յանձնուի իբր տեղակալ կայսեր, որ միանգամայն կուզէ եղեր ուղղակի թղթակցութիւն ընել կայսեր հետ։

Դանուբեան իշխանութեանց՝ խնդիրը Փարիզու խորհրդակցութեան գլխաւոր առարկաներէն մէկը ըլլալով, արժան համարեցինք նոյն իշխանութեանց սկզբնաւորութեէ, քաղաքական, վիճակագրական և ուրիշ հարկաւոր գիտելեաց վրայօք համառօտ տեղեկութիւն մը տալ մեր ընթերցողաց, քաղուած Էմբարսիալ լրագրէն։

Մոլտո-Վալաքիոյ երկիրը հին ժամանակ Դակաց ձեռքն էր։ Քրիստոսի առաջին դարուն այս ազգը Դանուբէն անցան, և Հռոմայեցիք անոնց արշաւանքը արգիլելու համար՝ հարկատու եղան անոր։ Տրայիանոս կայսրը սաստիկ պատերազմներով ընկճեց Դակերը, որոնք չուզելով Հռոմայեցւոց լուծին տակ մնալ, հեռացան այն երկիրներէն, և անոնց տեղ Հռոմայեցի գաղթականներ եկան գրաւեցին հիմակուան Մոլտավիոյ և Վալաքիոյ երկիրը։ Անոնց սերունդը Թաթարաց դէմ երկար դիմանալէն ետքը, Քարփադեան լեռները քաշուեցան, յետոյ երբոր խաղաղեցաւ երկիրը՝ նորէն դարձան եկան իրենց տունը տեղը, և երեքտասաներորդ դարուն վերջերը երկու զատ իշխանութիւն կազմեցին, զոր երկու Պէյ կամ երկրին գլխաւորներէն երկու հոգի կըկառավարէին։

Այս երկու զատ իշխանութիւնները մինչև վեշտասաներորդ դար Լեհաց և Ունկարացւոց տէրութեան տակն էր, և նոյն դարուն օսմանցիք տիրեցին անոնց, և այն ժամանակէն ետքը Բ. Դրան վեհապետութիւնը ճանչցան բաց 'ի Պուգովինէն որ Աւստրիոյ տէրութեանը անցաւ, և Պեսարաբիայէն որուն Ռուսք տիրեցին։

Դանուբեան իշխանութիւնները այս օրուան օրս ազգային օրինօք կըկառավարուի, և օսման

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

Հետագայ յօդուածը ամիս մը կայ որ յուղարկած էն մեզ հրատարակելու, ուստի և մեք ազգային գրականութեանը վերաբերեալ տեղեկութիւնները կորզելով՝ արժանաւոր միանգամայն և կարևոր գտանելով այս անգամ լրագրիս միջոցաւ հրատարակել 'ի տեղեկութիւն և 'ի զբօսանս բանասիրաց ազգիս։

Արգոյ Հրատարակիչ Արշալուսոյ Արարատեան։

Ազգային հին հեղինակաց և ընտիր գրչի տէր եղող մատենագրաց լոկ անունը և յիշատակը որքան որ քաղցր է ազգայնոց, նոյնչափ աւելի քաղցր և ցանկալի է անոնց թողուցած գրաւոր արդիւնքը, որ իրենց հանճարոյն իսկական ցոյցն ու կենդանի նշոյլն է։ Եւ որչափ ալ անոնց պատուական աշխատութիւնները և իմաստուն ճառերը՝ քիչ շատ ձեռունիս ունենանք, կարծես թէ առանց յագենալու և այնքանով գոհ ըլլալու, ուրիշ գրուածքնին ալ կըփափագիմք ձեռք բերել. և թէ որ գտնելու ըլլամք՝ իբրև անգին գանձ կըհամարիմք, և ուրիշին ալ աննախանձաբար հաղորդելոյ կըփութամք իբր օրինաւոր ժառանգակից հայրենի հարստութեանց։

Այսպիսի պատուական գանձերէն մէկը կըսեպուի անշուշտ Մխիթար քահանայի Սկեւռացւոյ շինած Յաղագս համապատասխանութեան Երկոտասանից առաքելոց գրքոյկը, որ անցեալ տարի Երուսաղեմայ սուրբ Յակոբեանց տպարանը 'ի լոյս ընծայեցաւ Յովհաննէս սրբազան Պատրիարգին բարենախանձ ջանիւքը։ Այս գրքուկին յիշատակութիւն միայն ունէինք Հ. Միքայէլի Հայոց պատմութեանը մէջ։

Մեր ազգի երևելի վանուց գրքատան մէջ բաղդաւորութիւն ունեցայ ասկէ քանի մը տարի յառաջ մտնել, և անյագ փափագանօք մէջի ձեռագիրները աչքէ անցընել. ժամանակ ունեցայ նաև վանուց ամենապատիւ առաջնորդին յատուկ բարեսրտութը քանի մը կտոր բան ալ օրինակել. Յիշեալ ձեռագրաց մէջ կան այնպիսի գործքեր որոնց կամ անունը միայն լսած եմք և կամ բոլորովին անծանօթ են ազգին։ Այս կարգին մէջ են Գրիգոր Աստուածաբանի երկու հատոր գիրքը զանազան նիւթոց վրայ՝ բաց անոնցմէ որ ծանօթ են մեզ արդէն։ Նոյնպէս Ոսկերերանին մէկ հատորի մէջ ամփոփուած զանազան ճառերը, որոնց երկու կտորը Հ. Եղիա Թովմաճանեանը բնագրէն կրկին թարգմանած է Ընդրիականին մէջ։ Յովհաննու Դամասկացւոյն յաղագս բնութեան մարդոյ համառօտ ճառը. Ներսէսի Շնորհալւոյ վարուց պատմութիւնը։ Խրատական ճառք Մարդանոյ ուրումն, զոր գրած է Պաղտին հայկազուն իշխանի մը հրամանաւ։ Զաքարիա կաթուղիկոսի քանի մը եկեղեցական ատենախօսութիւնները, բայց ափսոս որ քանի մը տեղը պակաս են ձեռագրին հնութենէն. յիշեալ ճառերը բացի մէկ քանի հատէն՝ Վենետիկոյ Հայոց վանքն ալ պիտի գտնուի, և թէոր չեմ սխալիր՝ անոնք ալ թերի են։ Կարելի է որ երկուքը մէկտեղ գալով ամբողջանան, և ազգին մէջ ընտիր մատենագրութիւն մըն ալ աւելցընեն։ Յովհաննու յայտնութեան ուրիշ մէկ ընտիր թարգմանութիւնը։ Սուրբ Եփրեմի ոսկեղէն ճառերը Նիկոմիդիոյ քաղաքին կործանմանը վրայ վեհ և յափշտակիչ ոճով։ Յովհաննու Ծործորեցւոյ ընտիր քարոզները. և ուրիշ շատ ճառեր և գրուածքներ, որոնք բոլորովին անծանօթ կըհամարին, և փափագելի էր որպէս ինձ՝ նմանապէս բոլոր ազգին անոնց հրատարակումը տեսնել տպագրութե 'ի պայծառութիւն ազգին և յօգուտ Հայաստանեայց սուրբ եկեղեցւոյս։

Այս անգամ ազգին ուսումնասէր մանկանց զբօսանաց համար սուրբ Ներսէսի Շնորհալւոյ առակաց մէկ մասն՝ որ տպեալ Յիսուս Որդւոյն մէջ չեն գտնուիր, յօժարեցայ պատուական լրագրիդ միջոցաւ հրատարակել, որով թէ երանելի Հայրապետին շինած առակները օրըստօրէ կամբողջանան և թէ ժամանակին ամենածախ ժանիքներէն կազատին. Այս առակներս որ ընտիր ձեռագրէ մը ժողված եմ, ամենայն հաւատարմութեամբ կուանդեմ սիրելի ազգիս. թողլով բնագրին մէջ եղած քանի մը տարակուսական և սխալ բառերը։

* * *

Ագռաւ.

Մորուք ունի ինք զէտ զըոց,
ւի գլուխն ունի կարմիր սըղոց.
Կանայք ունի տասն 'ի հընգոյ.
ձայնէ առ ընկեր ուչէ այնոց.

Աղ.

Ես մարդ ավտա դու ինձ զայս բան,
ջուր է և քար ինքն յանդիման,
Կուտի բլուր սպիտակ արձան,
խիստ պիտանի ազգի մարդկան։

Աղեղ.

Ինքն 'ի յերկու կողմանց է ծուռ,
կուշտըն կապած խիստ խիստ և կուռ.
Թէ կորմըն ոք է և բուռ,
ցրուէ զասկերս նորա զէտ բուռ։

եան զօրաց պաշտպանութեան տակ չէ ։ Կառավարիչները ազգային ազատ ընտրութեամբ կը բռշուին ։ Բ. Դրան միայն տուրք մը կը վճարեն, և Վեհ. Սուլթանը առանց ազգին անկախութեանը դպչելու միայն իւր բարձրագոյն իրաւունքովը հաստատութիւն կուտայ երկրին գործոցը։

Ազգային օրինադրութիւնը հաստատուն բան մը չէ, որովհետև յատուկ արտօնութիւններ ունեցող շատ մարդիկ կան որ ընդհանրութեանը յառաջ երթալուն արգելք մը կըլլան. և միւս կըպատճառեն, ինչպէս ազնուականք և եկեղեցականք, որոնք ժողովրդին վեցերորդ մասը կըսեպուին և երկրին մեծ մասը ձեռուընին է, հասարակաց տուրքէն ազատ են ։

Երկու իշխանութեանց ժողովուրդը 3.700.000 հոգիի կըհասնի. 2.300.000 Վալաքիոյ մէջ, և 1.400.000 Մոլտավիոյ. տասին մէկը օտարազգի է, յոյն, հայ, հրեայ, որոնք քաղաքներուն մէջ վաճառական են և ուրիշ արհեստներ կըբանին ։ Բոլոր երկրին տարածութիւնն է 3.300 քառակուսի մղոն, մեծ մասը Վալաքիոյ երկիրն է ։ Երեք մասին երկուքը գեղացի են, 1 մասը քաղաքցի և հողի տէր մարդիկ ։ Բուն երկրցւոց կրօնքն է յունական, խօսեցած լեզունին Վալաքերէն, որ Սկլաւոներէն և Լատիներէնով խառնած է ։ Իսկ օրոշ ցեղերնին 3.200.000, ռոմանցիք են, 150.000 սլաւոն, և 350.000ը այլ և այլ ցեղերէ ։

Երկիրը երկուսին մէջ ալ բարեբեր է և դաշտային. Վալաքիոյ հողը ճախճային է, իսկ Մոլտավիոյ՝ անտառային. ամ երկրորդին օդն ալ առողջարար է ։ Երբունական ճանապարհները քիչ են և եղածն ալ կանոնաւոր չեն, որոնք եթէ շատնալու ըլլան և բարեկարգուին, երկրին վաճառականութեանը, արհեստից և երկրագործութեան ծաղկելուն շատ օգուտ կընեն ։

Ազգի մը ճշմարիտ ազատութիւնը և ընդհանուր յառաջադիմութիւնը իւրաքանչիւր անհատին իւր իրաւունքները և պարտքերը ճանչնալէն և զանոնք 'ի գործ դնելէն կըծագի ։ Անգլիոյ մեծ զօրութեանը պատճառ քաղաքացւոց իրենց իրաւունքը ճանչնալ և պարտքերնին անվրէպ կատարելն է ։ Երկրին ճշմարիտ թագաւոր՝ օրէնքը պիտի ըլլայ և անցնիւր ազատութիւնը. իսկ թէոր ազգի մը կառավարութիւնը քանի մը հոգւոյ ձեռք մնայ, որոնց օրէնքը իրենց հարստութիւնն և արտօնութիւնն է, ինչպէս Դանուբեան իշխանութեանց մէջ, այն ազգը յառաջադիմութեան շաւղին մէջ չյեպուիր ։

Իւր ազատութիւնը ճանչնալու համար մտաց արթնութիւն պէտք է, և ասիկա մարդոց ընկերական վերաբերութիւններէն կըծագի. ուստի մարդիկ իրարու մօտեցընելու համար արձակ ճանապարհներ պէտք է, որոնց խիստ կարօտ է Մոլտօ-Վալաքիոյ երկիրները ։

Այս երկու իշխանութեանց գլխաւոր բերքերն են երկրին տուածը, ցորեն, գինի, մեղր, կենդանիք, վայրի որսեր և պտուղներ. որոնցմով մեծ առուտուր կըլլայ քանի մը քաղաքաց մանաւանդ Կալացի մէջ։ Ձեռագործական արհեստը գրեթէ ոչինչ է, եղածն ալ մոմի և մուշտակի վերաբերեալ բաներ են. բոլոր հարկաւոր եղած ապրանքը դրսէն կուգայ. կելլէ նաև աղ, աղբարակ, մարմար և մետաղ։ Իւր գետերն են Դանուբ, Սերեդ, Ալուդա և Բրութ, որոնց վրայ նաւարկութիւն կըլլայ ։ Վալաքիոյ մայրաքաղաքն է Պուքարէստ, որու բնակիչն է 70.000, Մոլտավիոյ մայրաքաղաքն է Եաշ 40.000ի չափ ժողովրդով։ Պարսպապատ քաղաք չունի բնաւ ։

Դանուբեան իշխանութեանց մտից վիճակը խիստ յաջող է. ազգային պարտք չկայ ամենևին, և եկամուտն ալ ընդամենը 17 միլիոն ֆրանք է. Վալաքիայինը 11.200.000, իսկ Մոլտավիոյ՝ 5.800.000 ։ Վալաքիոյ մէջ մարդ գլուխ գրեթէ 6 ֆրանք կիյնի. իսկ Մոլտավիոյ մէջ մարդգլուխ 5 ֆրանքի չափ ։ Այս հաշիւներէս կիմացուի որ աշխարհիս մէջ Մոլտօ-Վալաքիոյ պէս խիստ թեթև տուրք տուող ժողովուրդ չկայ. թէ որ պօյարներն ու եկեղեցականք ալ տային՝ աւելի քիչ պիտի իյնէր մարդ գլուխ ։ Օսմանեան կառավարութիւնը տարեկան հարկ կըստանի Վալաքիայէն 2 միլիոն ղրշ, և Մոլտավիայէն 1 միլիոն ։

Զօրքը երկրէն կըժողվուի, և ազնուականք և եկեղեցականք ազատ են զինուորագրութենէն, խաղաղութեան ժամանակ 6.800 հոգիի կըհասնի։

Այս գիտողութիւններէս և հաշիւներէս սա կըմակաբերեմք, որ Եւրոպիոյ մէջ չկայ երկիր մը որ Դանուբեան իշխանութեանց ընկերական բարօրութեան այս ընտիր պայմանները իւր մէջը բոլոր ունենայ. Ներսէն կատարեալ անկախութիւն, դրսէն օսմանեան Դրան բարոյական և նիւթական պաշտպանութիւնը. ազգային պարտք չունենալը, երկրին տուած անհամեմատ հարստութիւնը. պարզամիտ, անոյշ ու հանդարտ ժողովուրդ մը. միայն ներքին անկարգութիւններն է ներկայ ժամանակիս, որ իւր ապագայ պայծառութիւնը ետ կըթողու ։

Ռուսիոյ Նեվա գետին սառերուն լուծուիլը ամէն քանի մը շաբաթ առաջ սկսեր է ։ Բեդրբուրկի համար մեծ դէպք մըն է այս, որու վրայօք հետևեալ կերպիւ կընկարագրէ քաղաքիս գաղղիարէն լրագիրը ։

"Երբոր Նեվա գետը իւր սառնեղէն ծանր վերարկուն վրայէն կընետէ, այն օրս ազատութեան օր կըհամարի բոլոր քաղաքին, և ամեն տարի ուրախութիւններով կողջունէ այս օրս ։ Կոտրտուած և ալէծուփ սառերուն մէջ վտանգին չնայելով՝ պզտի նաւակ մը ձգելնուն պէս, մեկէն թնդանօթները կարձակուին ժողովրդոց իմաց տալու համար, որ անհամբերութեան անոր կըսպասէ ։ Ու անմիջապէս նոյն ժամուն՝ թէ ցերեկ ըլլայ և թէ գիշեր ժամանակ, բերդին հրամանատարը միաձև զգեստով և բոլոր իւր մարդիկներովը գեղեցիկ զարդարուն նաւակի մը մէջ նստած կայսեր պալատը կերթայ. Նեվա գետին անջի ջրէն բիւրեղեայ գաւաթ մը լեցուն ձեռքը բռնած կայսեր կընուիրէ յանուն գարնան և աստուածոյ գետոյն ։

Նորին Վեհափառութիւնը ամրոցէն նետուած թնդանօթներուն ձայնէն իմանալով՝ մեծ հանդէսով պալատին դրան սեմին վրայ կըսպասէ ։ Կառավարիչը գալով կըսէ իրեն "Տէր, ձմեռը վերջացաւ". յետոյ ձեռքով նաւակը ցուցընելով որ գետեզերքը խարխափ նստած կըկենայ, կըսէ "Նեվան ազատ է"։ Ապա կայսեր կըմատուցանէ թանկագին գաւաթը, զոր կանուխ կըխմէ իւր բոլոր հպատակաց կենացը և իւր սիրելի քաղքին յաջողութեանը համար ։

Այս մէկ գաւաթս բոլոր աշխարհիս վրայ խմուած գաւաթէ մը ջրէն թանկ է ։ Կայսրը խմելէն ետքը հին սովորութեան համեմատ մէջը ոսկի լեցընելով՝ ջուրը իրեն տուողին պիտի ետ տայ գաւաթը ։ Կըպատմեն թէ առջի ժամանակները գաւաթին մինչև բերանը ոսկեթով պիտի լեցուէր, բայց տարուէ տարի ամանը մեծնալով, կայսրը կըստիպուէր թէ շատ ջուր խմելու և թէ շատ ոսկի տալու. ասոր արդար չափ մը սահմանելու համար 200 տուքատի կապեցին ընծան, որ այս ալ բաւական մեծ վարձք է գաւաթ մը ջրի փոխարէն ։

— Ֆրանքֆորդի լրագրին մէջ կըկարդանք ։

"Ռուսաց կայսրը և կայսրուհին Խրիմու երկիրը այցելութեան պիտի գան, մանաւանդ Սեբաստոպոլ, Սիմփերապոլ, Պաքճէսէրայ և Թէոդոսուպոլիս ։ Սուրբ Իսահակ նորաշէն եկեղեցւոյն օծումը ներկայ ամսոյս 18ին պիտի ըլլայ"։

Աշխէն Հերովդէս .

Բող մի կայր խիստ ճարտասան,
 էր ահագին զարդ խանգարման .
Գուզ մի կապեաց որպէս գուսան,
 գլուխ կտրեաց զերդ մարդասպան .

Բաբէլ

Ի կենդանի խայտու Թաչուն,
 զամէն գուգոր առէ զկաֆան,
Բեզ այլ ինչ գարնան նշան,
 երբ նա խօսի երեք բերան .

Բարխա .

Երեք կղզի ինքն է բոլոր,
 հոտ անուշից առնէ աղուոր .
Եկեղեցւոյն է գործաւոր,
 երգ օրհնութեան նորա ազնոր ։

Գաբրիէլ ։

Ճենով մի կայր զարմանալի,
 յոյժ ճարտասան յիւր արհեստի ։
Զմարդիկն դնէր փոխան քարի,
 չինէ տաճար անլմնելի ։

Գէթ .

Օձ մի գայր գունով կապուտ ;
 հետ գայր ու հետ առնոյր պտոյտ ։
Իւր փորն կայ այն բարւոյն գուտ,
 որ 'ի ցամաք մեռնի նա շուտ .

Գիր .

Մօրն իւր արգանդն էր սևային,
 հօրըն բարակ ամենևին,
Որդիքըն սև ծընանէին,
 դաշտս սպիտակ բընակէին ։

Գիրք .

Ճնորհալից մին աշխարհ,
 ունի հազար գառն սպիտակ .
Իւրեանց մաքիքն են զետ թանաք,
 այնոց հովիւքն զետ հըրեշտակ .

Գիրք .

Սերմըն սև ջըրայոլով,
 դաշտըն չինած էր բամպակով .
Հինգ եզն 'ի լուծն է հարօրով,
 և իւր վաստակն ընթանալով .

Գրիչ .

Հաւ մի տեսայ ես անկենդան,
 որ կուտ կուտէ ձեռօք մարդկան ;
Աթէ զաշխարհս զամէնըն տան,
 ուտէ ւասէ չեմ բաւական ։

Դաւիթ անյաղթ փիլիսոփայ .

Իմաստուն մի յաթենաց,
 էր 'ի յազգէն հայոց մեծաց ;
Խոսրովային ճառ մի ասաց,
 ու զօր ետուր վարդապետաց .

Եղի .

Երիտասարդն էր պատարագ,
 կապեալ կրծոցըն դաստառակ .
Ազգի մարդկան է յոյժ պիտակ,
 և Քրիստոսի է օրինակ .

Եկեղեցի .

Մայրն վէմն էր քարեղէն ;
 ստինըն չոր էր փայտեղէն ;
Ցարգանդն ջուր էր հրեղէն,
 մանուկ ծնանէր զետ մոմեղէն ։

Եկեղեցպան .

Ոմն լապտեր կազմէր իւղով,
 գառնայր ու ծափ տայր լողալով ;
Աղբարք գային ամեն սըգով,
 տրտնջէին քըթմնջելով ։

Երուսաղէմ Արարատ ,

Տեսի երիս իմանալի
 արուեստաւոր զարմանալի,
Որ մինն ասաց բան սոսկալի,
 միւսն կազմեաց դրամ հրաշալի ։

Զբեհ .

Ի կարուկէ հաճարեղէն,
 կարեալ կապայ զանմաշելին .
Զնիւթն 'ի քարէ կակղացուցին ;
 ասեղն սալ էր դարբընին ։

Թուր .

Արբած է նա զետ զհայլի,
 ունի զձև սուրբ նշանի .
Որպէս զեղջայր մեկին հանի ;
 զկին մեկալին առնէ գերի .

Լուսաւորիչ .

Ոմն ընտրեցաւ յադամորդւոց,
 որ բնակեցաւ 'ի մէջ օձոց .
Կերակրեցաւ 'ի յանմարմնոց,
 և լուսատու եղև հայոց ։

Խնձոր .

Որպէս նարինճ է հանց բոլոր,
 և երեսուին կարմիր ւաղուոր .
Քան զվարդին հոտն է յորդոր,
 ցեղքըն կոչէն զնա թագաւոր ։

Ծով .

Կաղմարն անմեուրծ է 'ի կաւոյ ;
 թանաքն 'ի ներս առանց գունոյ ;
Դրիչն շունչ էակենդանւոյ,
 առնու գրէ 'ի վերայ հողոյ ։

Նոյն լրագիրը կը ծանուցանէ նաև, թէ Սեբաստապօլի նաւահանգստին բերանը ընկղմած մեծ նաւերը դուրս քաշելու համար Ամերիկայէն նոր վարպետներ եկան աւելի մեծ և ահագին գործիքներ հետերնին բերելով. վասնզի առջի անգամ բերած գործիքներովը չէր յաջողած ։

—Փարիզու գեսպանաժողովին վրայ հետևեալ կերպիւ գրուած է Կօլոնիոյ լրագրին ։ Ամսոյս 22ին բուն նոր սումարի՝ եղած խորհրդակցութէ առաջին նստին մէջ մասնաւոր խնդրոյ մը վրայ խօսք չեղաւ ։ Այս նորակերպ խորհրդանոցիս մէջ ո՛չ աջ կայ և ոչ ձախ, և լիազօր դեսպանք այբբենական կարգով շարուած են ։ Գաղղիոյ դեսպանը իբր նախագահ առաջին աթոռը նըստեցաւ. յետոյ Աւստրիոյ, Բրիտանիոյ, Պրուսիոյ, Ռուսիոյ, Սարտենիոյ և ամենէն վերջը Տաճկաստանինը ։ Կըսուի թէ լիազօր դեսպանք այս անգամ ալ խօսք մէկ ըրած են որ ըրած խորհուրդնին ամենևին դուրս չհանեն մինչև կատարեալ որոշում տրուիլը ։

—Մօտերս Վերսայլի մէջ մարդ մը մեռեր է որ երկար ժամանակ կնկան հագուստով իբրև կին ապրեր է, և մեռնելէն յետոյ իմացուեր է էրիկ մարդ ըլլալը ։ Այս սուտ կինը Մոլէժի կամսուհի կըկոչէ եղեր զինքը, որպէս թէ նոյն ազնուական գերդաստանէն եղած ըլլայ ։ Վանքի մը գլխաւոր մայրապետ ըլլալով՝ տարին 6,000 ֆրանք թոշակ կընդունէր, որ կերևայ թէ իւր խաբէութեանը միակ պատճառն էր ։ Վերսայլի երևելի տան տիկնաց հետ տեսութիւն կընէր և մեծ պատիւ և ընծաներ կընդունէր. քառասուն տարի այս վիճակիս մէջ ապրեր է առանց փոքրիկ կասկած մը տալոյ իւր սեռին վրայ ։

Մօտ օրերս Կրետէի մէջ քիչ մը խռովութի ծագեցաւ գեղացի Յունաց կողմէն զինուորական տուրքի համար որ 3 տարուանը անվճար մնալով՝ բոլորը մէկէն կըպահանջուի եղեր ։ Գեղացիք ասկէ գրգռուելով մէկտեղ կըժողովին որ իրենց գանգատը և կամ աղերսագիրը ընդհանուր կառավարչին մատուցանեն ։ Վէլի փաշան քանի մը զինուորական մարդիկ կըխրկէ որ զինքը յորդորեն ու տեղերնին խաւրեն. գեղացիք քիչ մը դէմ կըդնեն, այսու ամենայնիւ դէշ հետևութիւն մը չպատահիր, այլ միայն կըպահանջեն ուղղակի կառավարչին ներկայանալու ։ Տէրութիւնը լսելով գունդ մը զօրք, և միանգամայն Րէմսի Էֆէնտին կըխաւրէ Կրետէ ։

որ երթայ գործքը անձամբ քննէ և ժողովուրդը համոզէ վասն ըլլալու Բարձրագոյն Դրանմաքրութական զգացմանցը վրայ ։ Նմանապէս Վէլի փաշան ալ իւր կողմէն ամէն ջանք ՚ի գործ դնելով խաղաղութիւնը անվրդով կըպահէ ։

Յիշեալ կղզիէն եկած վերջին լուրերը մինչև մայիս 20 են, խաղաղութիւնը կըշարունակուի եղեր. թէպէտև ժողովրդոց սրտին մէջ միշտ եր կիւղ մը կըտիրէ ։ Գեղացիք կառավարութեան դէմ հնազանդութիւն կըցուցընեն, միայն իրենց գանգատներէն ետ չեն մնար և կուզեն մինչև վեհափառ կայսեր հասցընել իրենց ձայնը ։ Օգնական զօրքերը հասեր են, և Ահմէտ փաշան մեկներէ կըզգուշն ծովային զօրաց հրամանատարութիւնը ձեռք առնելու և հարկ եղած ժամանակ պաշտպան վիճակի մէջ դնելու ։

Ամսոյս 1ին Եգիպտոսի մէջ պատահած աղէտալի դէպքը յայտնի է արդէն հասարակութէ, որ մեծ սգոյ մէջ ձգեց բարձրապատիւ Փոխարքային գերդաստանը և բոլոր քաղաքացիքը ։ Ահմէտ փաշան, Խայրէտտին փաշան և Րիֆաատ պէյը բարձրապատիւ Սայիտ փաշային քով Աղէքսանդրիա գալով պայրամի տօնախմբութիւնը շնորհաւորելոյ, երբ Հալիմ փաշան հետերնին առած յատուկ կառքերով Գահիրէ պիտի դառնային, Քաֆրէ—Զէյս հանենըսուն շարժական կամուրջը գետեզերքը մօտեցընել տուին որ վրայէն անցնին կառքերը իրարու լծուած հինգ հատ. բայց դժբաղդութեամբ կամրջին երկաթը մոռցուելով դնել, և կառքերը խիստ արագութեամբ անցնելու ատեն ; առջի կառքը գծէն դուրս ելլելով կիյնի Նեղոսի մէջ հետը քաշելով երեք կառք ալ ։ Ահմէտ փաշան, Խայրէտտին, փաշան, Րիֆաատ պէյը տասը հոգիով գետին մէջ կըխղդուին, միայն Հալիմ փաշան փոխարքային եղբայրը դուրս ցատքելով կազատի ։ Ահմէտ փաշան Եգիպտոսի փոխարքայութէ ժառանգը՝ 35 տարեկան հազիւ կայր ։

Մոսկուայէն ապրիլ 30 ամսաթուով կըգրեն. "Յետ վախճանի մեծանուն իշխանի աղա Յովհաննու Յովակիմեան Լազարեանց, որ 43 ամ հոգաբարձու եղեալ էր Լազարեան ճեմարանի արևելեան լեզուաց որ ՚ի Մոսկուա, կայսերական հրամանաւ հոգաբարձու կարգեցաւ նոյն ճեմարանի՝ եղբայր հանգուցելոյն իշխանապետն աղա Խաչատուր Յովակիմեան Լազարեանց.

ամբառնալով յատիճան ներքին խորհրդականի տէրութեան ։ Եւ սա միայն է յազգայնոց մերոց, որ առաջին եղև այսմ բարձրագոյն պատուոյ և աստիճանի հասանելոյ ՚ի շնորհաց օգոստափառ Ինքնակալին ամենայն Ռուսաց ։

Միսաքեանց մեծարգոյ Յակոբճան աղան, որ քանի մը տարիէ հետէ անբուժելի հիւանդութեամբ մը ախտացեալ էր, անցեալ շաբթու առ Աստուած փոխեցաւ ՚ի հասակի գրեթէ 80 ամաց, ՚ի Խասգիւղն Կոստանդնուպօլսոյ, ուր հանգուցելոյն յուղարկաւորութէ և թաղման արարողութիւնը խիստ փառաւոր և շքեղ կերպիւ կատարեցաւ ։

Աւելորդ կըհամարիմք յիշեալ երևելի անձին բարեպաշտութիւնը և ազգասիրական առաքինութիւնները յառաջ բերել այս տեղ, որոց ապացոյց է իւր ըրած կտակը որով 300 հազար ղրշ չափ կըթողու ՚ի նպաստ և ՚ի մխիթարութիւն աղքատաց և տնանկաց ապաւինելոց յազգային հիւանդանոցն ս. Փրկչի որ ՚ի Եաթգուլէ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, 28 ՄԱՅԻՍԻ

Վեհափառ կայսեր իշխանութեան ազջկանց հարսանեաց հանդէսը ամսոյս 16ին սկսած է, և խիստ փառաւորութեամբ կըկատարուի ։ Ֆէրի գեղին դաշտավայրին մէջ ցանկապատ մը դարձուցած են և կայսերական պահապան զօրաց գունդ մը կըհսկէ խաղաղութիւնը անվրդով պահելու համար Շիշլի բլրաձև դաշտին վրայ. Վեհափառ Սուլթանին պատուական և փառաւոր վրանը նոյնպէս և արքունի գլխաւոր պաշտօնէից վրանները գեղեցիկ շքով զարդարուած կերևան, և անթիւ բազմութիւն հանդիսականաց կըյաճախեն չորս կողմէն այս գեղեցիկ տեսարանս վայելելու, և զանազան տեսակ խաղեր խաղցող և հնարող վարպետներուն ներկայացուցած զարմանալի ճարպկութիւնները և արհեստները տեսնելու ։

Կանթեղ.

Լուսաւորիչըն մեր անմեղ,
 զինք կախեցին ընդ երեք ճեղ.
Զջուրն կրակին գրին անդեղ,
 ու կուպահեն զօրն ՚ի մէկտեղ.

Կշիռ.

Յորժամ երկու ակն յաւկանիմ,
 յայնժամ միակն արդարանայ,
Ի յերկականչն ինքն էանոյ,
 ես վասն այնոր խիստ զարմացայ ։

Կապալ,

Ծառ մի կայ՝ ուր կայ հով ջուր,
 պտուղն է իր կարմիր զերդ հուր,
Արի գնա կեր՝ էր կաս ՚ի լուր,
 Թող է լեղի՝ կեր քան զապուր ։

Ձուկն.

Զամէն խաղայ ՚ի գնայուն տուն,
 հենց սուր երթայ զետ զթռչուն ;
Բնաւ չըննի իւր աչքն քուն,
 հընցեղ չկայ իսկի սիրուն ։

Ղազար.

Ով ՚ի սիրոյն էր սիրեցեալ,
 նմա փառաց պատճառ եղեալ.
Երկու անգամ էր նա մեռեալ
 ևերկու շիրիմ յայտնի եղեալ ։

Մարդ.

Անգին տեսայ ազնուաշէ տուն ;
 երկու սիւնի վերայ կանգուն ։
Իւր բարձրութիւնն երեք կանգուն ;
 Թիզ մի տանիսն ամէն ՚ի բուն ։

Մկրատ.

Զետ խաչեփար ոտվի ունի ;

ընդ որ երթայ հետն երևի,
Նա ՚ի մազէ կարմունջ անցնի,
 թէև թընտայ՝ հողն չթափի ։

Մրջիւն.

Գայր աղբեր մի յանդընդոց,
 ահեղ ելնէր վասն արօտոյ.
Գունովն սևաւ զետ զներկոց,
 կայր ու եռայր զետ գքրքթոյ ։

Նաճէս.

Անինչ ասէք դուք այս ծաղկիս,
 որ բողբոջեաց ՚ի մէջ դաշտիս.
Գարնան բերէ մեզ աւետիս,
 ւիւրեանն ասեն մահմետաթիս ։

Նուռ,

Խաղաղ կղզի ունէրս բաբան,
 և է գնայուն կարած վըրան.
Կան իմաստունքն և հիանան,
 յիմարքն անթիւ ՚ի ներս դողան ։

Նէթ.

Օձըն փայտ է թևաւոր,
 տուտն երկաթի է թունաւոր.
Նա թռչելով խոցէ ՚ի խոր,
 զով հարկանէ՝ մեռնի բոլոր ։

Ներսէս Շն.

Ով շնորհաց հայկազածին,
 յայտնումն ունէր կենաց բանին,
Թէպէտ չեհաս աւարտ նըմին,
 յոյժ գեղեցիկ են բանք նորին ։

Ձու.

Է պատուական իբր մի բոլոր,
 ՚ի յարարչէն սահմանաւոր ;
Չէ բանական, ւէ հոգևոր ;

զարքայութիւնն ունի ՚ի խոր ։

Ձուկ.

Գայր ՚ի յայգին ինք գող ՚ի գող.
 ւահեղ ուտէր ինքըն խաղող.
Գիրացեր էր զետ զգեր գող.
 բայց ինքն չարժէր քան մէկիկ փող.

Պօղոս.

Կատաղի ոխըն մոլեալ,
 զիմանալի լոյսըն տեսեալ,
Եւ ՚ի զգալի լուսոյն զրկեալ,
 յետոյ զարմանք էր անուանեալ։

Դուռն.

Չորեքկուսի միակարի,
 քառասուն թևով ինքըն շրջի ;
Յաջակողմամբն շրջագայի,
 ձախոյն ՚ի ներս տայ յարմարի ։

Սաղմոսարան.

Ութ մախախ[ ]ես ունէի,
 ւէր ամէն մէկ ութ քըսակի ;
Եւ որ պիտէր զայն բանայի,
 նա ինձ բուրէր հոտ կնդրկի ։

Սանդ(1),

Ի սուլթանի մեծ քարխանան ;
 կայր մին վարպետ խիստ աններման ;
Եանց հօրի և մաքրքայն,
 գործէր բարակ գործ անխափան ։

Սերկևիլ.

Յօսկի խնձոր նման լինի,
 իւր հոտըն գայ ամպակ մըշկի ;
Ինքն հագնի դեղին թաղի,
 և գայ առջև թագաւորի ։

(1) Թ՚ուի թէ Սարդ պիտի ըլլայ ։

Վեհափառ կայսրը բարեհաճեցաւ անցեալ երկուշաբթի իրիկուն հրաւիրել՝ օտար տէրութեանց դեսպանները, որոնց համար յատուկ վրան մը կանգնած էր, ուսկէց հանդիսատես եղան Պ. Մուլլիէրի ձիախաղութեան տեսարանին ։ Յետոյ Ն. Վեհափառութեան ներկայացան, որոնց հետ կէս ժամու չափ քաղցր մարդասիրութեամբ խօսակցեցաւ․ և անկէ ետքը կայսերական վրանը մտան, ուրտեղ մեծածախ և փառաւոր սեղան մը պատրաստուած էր իրենց ։

Երկրորդ սեղան մըն ալ Պէշիքթաշի պալատին մէջ երեքշաբթի իրիկուն տրուեցաւ դեսպանաց և իրենց բոլոր պաշտօնէից և հիւպատոսաց, նոյնպէս և ազգային հոգևոր առաջնորդաց ։ Նախ բարձրապատիւ փոխարքայն զիրենք պատուով ընկալաւ ծաղկին սրահին մէջ․ յետոյ վեհափառ կայսեր՝ անհետապէսը եկաւ ու պալատը հրաւիրեց զիրենք, ուր զարդարուն սրահի մը մէջ մտան․ հոն էր վեհափառ Սուլթանը որ խիստ մարդասիրութեամբ վարուեցաւ ամենուն հետ, մանաւանդ ազգային առաջնորդաց աւելի սէր և շնորհալի կերպ մը ցըցուց ։ Ատքը դուրս ելաւ ինքը՝ հրաւիրելով իր հիւրերն ալ, ու մըտաւ ուրիշ յարկ մը, ուրտեղ իր աթոռին դիմացը կայնած՝ բոլոր հրաւիրելոց բարեմաղթութիւնները կարգաւ ընդունեց․ որոնք առանց կանգ առնելու՝ անցան անկէ մեծ սրահին մէջ՝ ուր պատրաստած էր թագաւորավայել սեղանը ։

Փոքրիկ դեսպանը բոլոր կոչնականաց կողմէն աւուր պատշաճի բարեմաղթութիւնները ընելով գաւաթ մը գինի խմեց 'ի կենդանութիւն վեհափառ կայսեր, և բարձրապատիւ փոխարքայն երկրորդ գաւաթը խմեց 'ի կենդանութի դաշնակից և բարեկամ տէրութեանց վեհապետաց ։

—Ամսոյս 21ին Ճէմիլէ Սուլթանուհւոյն քաղաքական ամուսնութիւնը կատարուեցաւ Մահմուտ փաշային հետ, և մեծ հանդիսիւ Էմիրկէն տարին զինքը ։ Մահմուտ փաշան, որ Ահմէթ Ֆէթհի փաշային որդին է, ամսոյս 25ին վեհափառ կայսեր ձեռքը համբուրելու գնաց, և Նորին Վեհափառութիւնը կէսօրուան աղօթքէն յետոյ իր աղջկանը այցելութեան եկաւ ։

Քանի մը օրէն ետքը Մունիրէ Սուլթանուհւոյն հարսանեաց հանդէսը պիտի սկսի բարձրապատիւ Իլհամի փաշային հետ, որ Եգիպտոսի փոխանորդ Ապպաս փաշային որդին է ։

—Դալաթա Սէրայի զօրաց հրամանատար Մէհէմմէտ փաշան Հերզէկովինի մեկներ է ծիաւոր զօրաց գնդով մը ։ Անգեալները ճամբայ ելլող օսմանեան զօրքերը ամսոյս 19ին Բակուզա ելեր են ։

— Անցեալ երեքշաբթի իրիկուն Հայկական Թատերգութեան տեսարան մը ներկայացուեր է վեհափառ Սուլթանին դիմացը ։

— Ամսոյս 24ին իրիկունը Աթմէյտանի մօտ թաղի մը մէջ կրակ պատահելով՝ 150 տունի չափ այրեր են․ բարեբաղդաբար Ֆէրուք խանի եղած բնակարանը ազատեր է ։

Սոնկ

Հիմըն չունի տուն երևի,
ինքն է վրան միտսինի․
Տանիքն է կոկ զինչ ղապիկի,
աւկէն 'ի քաղերթ նըմանի ։
Փուան ամէլ․
Երկան չորով է անըման,
անձամբըն, ու քան դղիւական․
Զօրն գդլուխն կու թանան,
ւայնով զըքոցըն կան ուտան ։
Օյ․
Զետ ղաղեղան լար է բարակ,
հէնց հնարաւոր զետ զաղուեսակ․
Եւ 'ի յամէն չորս եղանակ,
նա նորանայ զինչ զարծըւակ ։
Հրահանք․
Չախմախ․ Երկուն ընդ իրար կըռւլին․
մէկըմէկ լակի չըներմանին․
Մէկ մ'այլ 'ի իւրեանց միջին․
էր մեռած ւանկած 'ի տեղին ։
Նորէն խոյծն․ Այնոնք որ գկուխըն արին․
շատ արիւն 'ի վայր թափեցին․
Իսկ այն անկելոյ յուղին,
շունչ ետուր անկած մեռելին ։
Բիւլբիւլ․ Ոսեր մի բարեխօս բերին․
որ եպագ զերեսս մեռելին․
Ի յայն համբուրել ծերին․
լոյս ծագեաց մթան գիշերին ։
Ճրագն․ Սևաղէմ զերդ սատանայ․
ւինքն յակունդ ակն կուկենայ ։
Բան ըղտնչան 'ի լի կենայ․
բարձըր նստի զինչ զամիրայ ։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զմիւռնիա, 30 Մայիսի ․

Նախընթաց թիւէս ետքը քաղաքիս անձրևային եղանակները շարունակելով բաւական շահաւոր անձրև ունեցանք․ նոյնպէս շրջակայ քաղաքներէն ալ եկած լուրերը խիստ յաջող են արմտեաց վրայօք 'ի պատճառս անձրևաց ։

—Ամսոյն 18ին Պուրսայի մէջ մեծ փոթորիկ պատահեր է, և կայծակն իյնելով շրջակայ պարտէզի մը մէջ՝ երկու տաճիկ սպաններ է․ որոնք ծառի մը տակ ապաստանուած են եղեր ։

—Քաղաքիս Թէֆտէրտար և կալուածոց տուրքերուն տեսուչ (էմլաք նազըրը) փոխմափայլ Ալի Նիհատ էֆէնտին քանի մը օրէն ետքը Կոստանդնուպոլիս պիտի մեկնի ։

—Երզրում Առաքելեան խմբագիր տէրը՝ ամիս մը կայ որ Կոստանդնուպոլիս կը գտնուի ։

— Այրնիու երկաթուղւոյն վրայ ցաւալի դէպք մը պատահեցաւ անցեալներս․ շոգեկառքին յանկարծ ճամբայ ելլելու առնը մարդու մէկը անզգուշութեք քովը գտնուելով, ծունկը անուոյն գալով խորտակուեր է, և թէպէտ անմիջապէս կտրեր են․ բայց ապրելու յոյս չկայ կըսեն ։ Նոյնպէս ցաւալի դէպքը հոն ալ մէկ երկու բանուորներու պատահեցաւ, որոնցմէ մէկ երկուքը մեռան ։

— Եգիպտոսի փոխանորդ Մէհէմմէտ Ալի փաշայի որդւոյն Թօսուն փաշային ամուսին Մէրըրը Հանըմը մեռեր է 70 տարեկան հասակին մէջ․ յիշեալ մեծանուն տիկինը երեւելի համբաւ ստացած էր թէ՛ անբաւ հարստութեը կողմէն և թէ բնական տաղանդացը ։

—Անցեալ շաբթու Թիրէի բնակիչները խռովութի մը հաներ են տասանորդական արքունի հասոյց համար և սպառնալիքներ ըրած են ընդդէմ այն անձին որու ձեռքն է նոյն կողմի արդեանց իլթիզամը ։ Այրնիու փոխմափայլ կառավարիչը լսելով անմիջապէս Թիրէ եկեր, և խռովարարաց մէջէն գլխաւորները զգուշութեամբ բռներ Այտըն ղրկեր, և խաղաղութիւնը կրկին հաստատեր է քաղաքին մէջ ։

—Կրետէ կղզին դեռ խաղաղացած չէ և կերևայ թէ խռովութիւնը յունաց և տաճկաց մէջ տարածեր է․ իւրաքանչիւր կողմ իրարմէ կըկասկածին եղեր, և ոմանք վախերնուն կըցրուին և և նաւերու մէջ կապաստանին ։ Թէ՛ կուսակալին և թէ քիւրտ Պէտէրհան փաշային խաղաղասիրական ջանքերը օգուտ մը չեն ըրած․ այսու ամենայնիւ կը յուսացուի որ Բարձրագոյն Դրան ազդու միջոցներովը քիչ ժամանակէն խաղաղութիւնը կըհաստատուի ։

—Հնդկաստանի կառավարչին հանած յայտարարութեան վրայօք Անգլիոյ խորհրդարանաց մէջ ծագած վէճերը կըշարունակուին ։ Լորտ Բէնինկին այս յայտարարութեան դէմ յանդիմանութիւն գրելոյ համար Պ. Քարտուէլի ըրած առաջարկութիւնը առջի բերան մեծ եռանդով ընդունուեցաւ հասարակաց խորհրդարանէն․ բայց յետոյ քանի մը պարագաներու պատճառաւ, այսինքն լորտ Էլէնպօրօւի պաշտօնէն հրաժարիլը, մանաւանդ թէ խորհրդարանին ժամանակէ դուրս լուծուելու կասկածը և տէրութեան պաշտօնէից մէջ ըլլալիք փոփոխութիւնները մըտածելով՝ շատերը ետ քաշուեցան․ և ամսոյս 9-21ին Պ. Քարտուէլ լորտ Պալմըրսթընի և լորտ Ճօն Ռըսէլի հետ խորհուրդ ընելով՝ իր առաջարկութիւնը ետ առաւ․ 'ի վերայ այսր ամենայնի վէճը վերջացած չհամարիր․ և լորտերուն խորհրդարանը մեծ զգուշութեան պէտք ունի ։

— Անգլիոյ կառավարութիւնը, կըսէ Թայմզ, հրաման տուաւ որ ամսոյս 24ին բոլոր նաւարաններն եղած պատրաստ նաւերը ջուրը ձգուին առանց բացառութեան և ամենայն արագութեամբ ։ Վասորոյ բանուորներուն վարձքն ալ աւելցաւ որ շուտով պատրաստեն զանոնք, և կը կարծուի որ Տօլոնի մէջ պիտի գումարուին նոյն ժամանակին՝ որ Գաղղիական նաւախումբ ալ Շէրպուրկ պիտի ժողովի ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

ՆՈՐԱՏԻՊ ՄԱՏԵԱՆՔ

ԳԱՆԿԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱՌՕՏ

ՀԱՄԱՐԱԿԱՑ ԹԱՆԳԱՐԱՆ վերնագրով տետրակներ սկսաւ հրատարակել արդէն Պ. Դաւիթ Ոսկանեան Հաջատուրեան տպարանէն ։ Անոնց ամէն մէկուն մէջ պէտք է ըլլան մէկէկ գեղեցիկ գիտութեան վրայ՝ համառօտաբար․ Այժմէն առաջ Գանկաբանութիւնը հրատարակեց, ըստ որում ազգը այս գիտութեան բոլորովին օտար մնացեր էր․ Հատորիկս Թանգարանը յիշ նուիրուած է ազգին յառաջադիմութեանը օգտակար ըլլալու նպատակաւ՝ ուսումնականութեան մասին ։

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԲԱՐԵԿԵՑՈՒԹԻՒՆ

Դեղահատք Թոմմայի Հոլոուէյ ․

Որոց առանձնաշնորհութիւն տուեալ է ամէն կառավարութիւններէն․ և աշխարհիս բոլոր մասանց մէջ այս դեղահատից օգտակարութիւնը ծանուցեալ ըլլալով, ամենէն համբաւաւոր բըժիշկները սահմանած և պատուիրած են անոնց գործածութիւնը ։

Այս հռչակաւոր դեղահատերը խիստ օգտակար են արիւնը մաքրելու, տկար կամ տկարացեալ կազմուածքը մարմնոյ զօրացընելու և բժշկելու ամէն կերպ հիւանդութիւնները որ և իցէ պատճառէ ծագած ըլլան ։ Այս դեղահատից ներգործութիւնը կըհետազօտէ ախտին սերմերը ուր որ կըգտնուին, և առանց սաստիկ ճգնաժամ և նեղութիւն մը պատճառելու հիւանդին գրեթէ հրաշալի ազդեցութիւնն ը յառաջ կըբերէ, որոց հաւատ ընծայելը դժուար պիտի ըլլար, եթէ փորձը վկայելու չըլլար մեզ ։

Հոլլօուէյ բժիշկին դիւանը, որ Լոնտոնի իր կենդրոնական տանը մէջ է, խիստ բազմաթիւ վկայականներ կըպարունակէ, որոց վաւերականութիւնը ամենևին տարակոյս չձգեր այս դեղահատից անսխալութեանը վրայ ։ Ամէն օր, ամէն վայրկեան գովաբանական վկայութիւններ կըյուղարկուին աշխարհիս բոլոր կողմերէն և ամէն լեզուօք․ և այս բանը միայն բաւական էր համոզելու ամենէն դժուարահաւատ և կասկածոտ անձինքը ։

Խիստ համբաւաւոր բժիշկները և Եւրոպիոյ բժշկական ընկերութեանց երևելի ժողովները կըպատուիրեն իրենց հիւանդաց զգործածութիւնը յիշեալ դեղահատից, հաւաստի ըլլալով ներքին համոզմամբ թէ անհնար է գտնել ուրիշ դեղ մը որ ասկէ աւելի ընդհանուր, աւելի ապահով և աւելի ազդու ըլլայ, մանաւանդ այս կլիմային ներքև ուր հիւանդութիւնները կըներկայանան այնպիսի ուժով և գործունէութեամբ որ մահը շատ անգամ հիւանդութեան առջի նշաններուն ետևէն կուգայ շուտով, և անօգուտ կընէ ուրիշ դեղոց ազդեցութիւնները, որոնք աւելի դանդաղ են 'ի ներգործութեան իւրեանց ։

Այս դեղահատերը յատկապէս խիստ օգտակար են վասն յետագայ հիւանդութեանց․

Ընդհատական ջերմք (ֆիէվր էնթերմիթանթ) ։ Շնչարգելութիւն (ասթմ) ։ Մաղձային ջերմք (ֆիէվր պիլիէօզ) ։ Խիթ (քոլիք) ։ Ցաւք որովայնի ։ Թուլութիւն և նուազումն ուժոյ ։ Օձիկ (էրեսիփէլ) ։ Կանանց ամսական օրինաց անկարգութիւնը ։ Ոտնացաւութիւն (նիգրիս) ։ Գլխացաւութիւն ։ Բորբոքումն ։ Դալուկն (սարըլըք) ։ Երիկամնաժետութիւն ։ Տեռատեսութիւն (մայասըլ) ։ Յօդացաւութիւն (րիւմաթիզմ) ։ Միզարգելութիւն ։ Պարանոցի ցաւ ։ Քար կամ խիճ միզանոցի ։ Ուռոյք (դիւմէօր) ։ Կեղք (իւլսէռ) ։ Ամէն տեսակ որդերը (սողուլճան) ։ Աֆրոդիտեան ախտերը (Ֆռէնկ իլլէթի) ։

Այս դեղահատերը, որ կըշինուին զանոնք գանօղին անձնական վերակացութեամբը, անոր ընդհանուր գործարանաց մէջ կըծախուին 'ի Լոնտոն Սթրէնդ կոչուած թաղը թիւ 244, և 'ի Նիւ Եորք Մէյտըն Լէն թաղը թիւ 80 ։ Իսկ ուրիշ երկիրները, իր գործակալաց քով կըգտնուին․ որոց անունները հետեւեալներն են․ Իզմիր՝ Ա․ Ճիւտիճի, Կոստանդնուպոլիս՝ Ա․ Սթամփա և Ֆ․ Տելլասուտա, Աղեքսանդրիա՝ Ֆ․ Բեկքինի, Իսմայիլ՝ Կուլլարտի, Քիոս կղզին՝ Ճ․ Սկինըրալիս, Մալթա՝ Ե․ Մ․ խիր, Պէյրութ՝ Էլիզա Վեդայց ․

Յիշեալ դեղահատից տուփերը զանազան մեծութեամբ են և կըվաճառին 9, 22, 33, 88, 176 և 264 ղուռուշի իւրաքանչիւրը, և ամէն մէկուն մէջ հայերէն լեզուաւ ծանուցագիր մը կայ, որ այս դեղահատից գործածութեան վրայօք մանրամասն տեղեկութիւններ կուտայ ։

Խմբագիր-տէր լրագրոյս․
Ղուկաս Պ․ Պալթազարեան ։

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՒՍՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ